

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวความคิดในการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนได้เริ่มมีขึ้นภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้งโรงเรียนแห่งแรกสำหรับราษฎรขึ้นที่วัดมเหยงคณ์พารามในปี พ.ศ. 2427¹ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้เข้าเรียนหนังสือมากจนเกินกว่าที่โรงเรียนจะรับไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้นพระองค์จึงมีพระราชประสงค์จะให้เด็กได้เล่าเรียนวิชาชีพเพื่อเป็นทางเลี้ยงชีวิตต่อไป และได้โปรดให้สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพและพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์เป็นผู้ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนขึ้นอย่างจริงจังในรูปของ "การศึกษาพิเศษ" ซึ่งได้แก่การอาชีวศึกษานั้นเอง²

ในปัจจุบันนี้วิชาชีพด้านอาชีวศึกษามีหลายประเภท ดังปรากฏในรายงานการสำรวจจำนวนผู้สำเร็จอาชีวศึกษาปีการศึกษา 2522 ได้แก่ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และช่างอุตสาหกรรม³ จากผลการวิจัยของ ศรีกาญจน์ สีมานุกุล ที่ศึกษาเรื่องอาชีวศึกษากับความต้องการของสังคม พบว่า ประเภทวิชาชีพที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อมากที่สุดคือ ช่างกลและพาณิชยกรรม สำหรับ

¹ สมชัย วุฒิปรีชา, "แผนพัฒนาการศึกษาส่งเสริมศิลปหัตถกรรมอย่างไร," งานกริฑาศิลปหัตถกรรม (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 50.

² เรื่องเดียวกัน.

³ กรมอาชีวศึกษา, กองแผนงาน, "รายงานการสำรวจจำนวนผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2522," อัดสำเนา, (ม.ป.ท.), หน้า 5.

วิชาชีพด้านศิลปกรรมนั้นได้รับความนิยมอยู่ในลำดับที่ 5¹ อย่างไรก็ตาม ในแต่ละปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประเภทวิชาศิลปกรรมอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประเภทวิชาศิลปกรรม (ม.ศ.6) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2520 - 2523

ปีการศึกษา	สังกัดกรมอาชีวศึกษา*	สังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชน**	สังกัดกรมศิลปากร***	รวม
2520	336	688	59	1,083
2521	435	486	104	1,025
2522	468	421	102	991
2523	348	245	135	728

- ที่มา * รายงานเบื้องต้น การสำรวจผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2520 - 2523 ของกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา
- ** สถิติจำนวนผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีการศึกษา 2520 - 2523 ของสำนักงานการศึกษาเอกชน
- *** สถิติจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง ปีการศึกษา 2520 - 2523 ของวิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร

¹ศรัภาณุจน์ สิมากุล, "อาชีวศึกษากับความต้องการของสังคม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 65.

วิทยาลัยช่างศิลป์เป็นสถานศึกษาในสังกัดกรมศิลปากร ซึ่งจัดการศึกษากำหนดอาชีวศึกษาประเภทวิชาศิลปกรรมมาตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2495¹ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ

1. เพื่อบำรุงรักษาศิลปทางการช่างของไทยไว้ และส่งเสริมวิวัฒนาการก้าวไปตามความเจริญของโลก
2. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาเผยแพร่ความรู้ความชำนาญในการช่างของไทยและของต่างประเทศ
3. เพื่อส่งเสริมศิลปการช่างของไทยให้เป็นที่นิยมยกย่องทั้งภายในและภายนอกประเทศ²

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น วิทยาลัยช่างศิลป์จึงได้จัดวางแนวหลักสูตรการศึกษา เรียกว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง โรงเรียนช่างศิลป์ กรมศิลปากร โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ในวิชาวิจิตรศิลป์ โดยเฉพาะในแขนงจิตรกรรม ประติมากรรม แกะสลักไม้และไม้จักในวิชานี้
2. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรนี้มีความรู้ความชำนาญในวิชาศิลปะ โดยเฉพาะในทางจิตรกรรม ประติมากรรม พอจะนำไปประกอบอาชีพโดยตรงได้
3. เพื่อให้ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วที่ประสงค์จะประกอบอาชีพครู ใดมีความรู้ความสามารถเป็นครูสอนวิชาศิลปะได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ชั้นประถม และชั้นมัธยมต้น
4. เพื่อให้ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วประสงค์จะเข้าศึกษาต่อชั้นอุดมศึกษามีความรู้ทางวิชาสามัญเทียบเท่าประโยคเตรียมอุดมศึกษา และมีพื้นความรู้ในทางวิชาศิลปะพอจะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้³

¹กรมศิลปากร, โรงเรียนช่างศิลป์, คู่มือบริหารงานประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาโรงเรียนศิลปศึกษาและโรงเรียนช่างศิลป์ ปีการศึกษา 2499 - 2511 ณ โรงละครแห่งชาติ 24 สิงหาคม 2512 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2512), หน้า 4.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 3 - 4.

³โรงเรียนช่างศิลป์, หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง โรงเรียนช่างศิลป์ กรมศิลปากร, อักสาเนา, (ม.ป.ท.), หน้า 1.

ด้วยเหตุนี้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา การจัดการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์ จึงประกอบไปด้วย วิชาสามัญ วิชาการศึกษาหรือวิชาครู และวิชาศิลป¹ โดยวิชาสามัญนั้นได้ดำเนินการตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ม.ศ.4-5-6) ของกระทรวงศึกษาธิการมาโดยตลอด และได้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงครั้งเดียวในปี พ.ศ. 2518 ตามคำสั่งของกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วย หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518² สำหรับ วิชาการศึกษาและวิชาศิลปนั้นคงใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียง เล็กน้อยในด้านการวัดผลและรายวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในระบบหน่วยกิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์นี้มีการ พัฒนาและปรับปรุงบ้างเพียงบางส่วน แต่ก็ไม่ได้มีการประเมินผลให้เห็นอย่างชัดเจน เลยว่า หลักสูตรที่ใช้มานั้นมีสัมฤทธิ์ผลเพียงใด เพราะในกระบวนการของการพัฒนา หลักสูตรจะมีกิจกรรมหลักที่สำคัญ 5 ประการคือ

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือก การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร³

จุดมุ่งหมายประการหนึ่งในการประเมินผลหลักสูตรคือ การที่จะคว่าผลผลิต

¹กรมศิลปากร, โรงเรียนช่างศิลป์, คู่มือวิธีแจกประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาโรงเรียนศิลปศึกษาและโรงเรียนช่างศิลป์ ปีการศึกษา 2499 - 2511 ณ โรงละครแห่งชาติ 24 สิงหาคม 2512, หน้า 4.

²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518. (กรุงเทพมหานคร: แผนกช่างพิมพ์ โรงเรียนสารพัดช่าง, 2518), หน้า 112 - 126.

³สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์, 2523), หน้า 5 - 7.

ซึ่งได้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างไร¹ และการที่จะให้บรรลุดูจุดหมาย เช่นนั้นได้ไม่ใช่อยู่ที่ การพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษาเท่านั้น แต่ ควรจะได้มีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้นๆด้วย เพื่อจะได้ข้อมูลที่ สมบูรณ์สำหรับการประเมินผลและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป²

หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์ ได้ผลิตผู้มีความรู้ความสามารถทางศิลปมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2495 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และได้มีผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวจนถึงปีการศึกษา 2523 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,634 คน³ โดยที่ยังไม่เคยได้มีการศึกษาและติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นเลย จึงทำให้ไม่ทราบว่าในปัจจุบันผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ได้ทำงานในหน้าที่ใด หรือในหน่วยงานใดมากน้อยอย่างไร จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของวิทยาลัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ และหลักสูตรที่ใช้อยู่สามารถจะผลิต กำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมเพียงใด ดังที่วราภรณ์ บวรศิริ ได้ให้แนวคิดว่าการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งหา ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรได้เป็นอย่างดี และผลที่จะได้จากการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาคือ

1. ผู้สำเร็จการศึกษาได้งานทำตรงตามสาขาวิชาที่เตรียมไปหรือไม่
 2. ผู้สำเร็จการศึกษาใช้ความรู้ที่เรียนไปมากน้อยอย่างไร
 3. ถ้าได้ทำงานในสาขาวิชาชีพนั้น จะมีโอกาสใช้ความรู้ได้ผลอย่างไร⁴
- จะเห็นได้ว่าประโยชน์จากการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานี้สามารถช่วย

¹ทิสนา แคมมณี, "การประเมินผลหลักสูตร," วิทยาสาร 27 (กันยายน, 2519): 14.

²ยุพา อุดมศักดิ์, "ข้อคิดในการติดตามผลบัณฑิตเพื่อปรับปรุงหลักสูตร," การศึกษาแห่งชาติ 7 (พฤศจิกายน, 2515): 18.

³สถิติจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง ปีการศึกษา 2497 - 2523 ของวิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร.

⁴วราภรณ์ บวรศิริ, "การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา," อัสส่าเนา, (ม.ป.ท.), หน้า 2.

ตอบปัญหาต่างๆตามที่กล่าวข้างต้นได้ และนอกจากนั้นยังสามารถช่วยแก้จุดอ่อนเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อพัฒนากำลังคนได้อีกด้วย¹

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยช่างศิลป์ จึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆเหล่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยช่างศิลป์ให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานต่อไป ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการประเมินผลหลักสูตรอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง จากวิทยาลัยช่างศิลป์
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง จากวิทยาลัยช่างศิลป์
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลางที่มีต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง จากวิทยาลัยช่างศิลป์
4. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะที่มีต่อหลักสูตรและการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง จากวิทยาลัยช่างศิลป์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ติดตามผลเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง จากวิทยาลัยช่างศิลป์ ในปีการศึกษา 2513 - 2522 เป็นจำนวน 10 รุ่ โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

¹ วราภรณ์ บวรศิริ, "การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา," หน้า 1.

ขอตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากการวัดผลการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2513 - 2522 นั้นมี 2 ระบบ ได้แก่ ระบบร้อยละและระบบหน่วยกิต ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ถือว่าการสอบไล่ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง ระหว่างปีการศึกษา 2513 - 2522 มีความเป็นมาตรฐานทัดเทียมกันทุกปีการศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. จะทำให้ทราบลักษณะงานที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ รวมทั้งปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของวิทยาลัยช่างศิลป์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. จะได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยช่างศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ป.ป.ช. หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง (เทียบเท่า ป.ป.ช.¹) ของวิทยาลัยช่างศิลปกรรมศิลปากร

สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยช่างศิลป กรรมศิลปากร

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง (เทียบเท่า ป.ป.ช.) วิทยาลัยช่างศิลป กรรมศิลปากร

การจัดหลักสูตร หมายถึง การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง (เทียบเท่า ป.ป.ช.) วิทยาลัยช่างศิลป กรรมศิลปากร

¹ป.ป.ช. หมายถึง ประโยคครูประถมการช่าง

ความรู้ด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้ในหมวดวิชาสามัญทุกวิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์

ความรู้ด้านวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ในหมวดวิชาศิลปทุกวิชา และความรู้ในหมวด วิชาการศึกษาทุกวิชา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทัศนียวิทยา กายวิภาค วาดเส้น จิตรกรรม ประติมากรรม องค์ประกอบศิลป์ ภาพลายไทย สถาปัตยกรรมไทย ตกแต่ง ฉายารคน้ำ จิตวิทยา หลักการศึกษา หลักการสอน และการฝึกสอน

ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง หมายถึง หัวหน้างานโดยตรงของหน่วยงานที่ผู้สำเร็จ การศึกษาประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง ในปีการศึกษา 2513 - 2522 จำนวน 300 คน
 - 1.2 ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างในปัจจุบันของผู้สำเร็จการศึกษาที่ ประกอบอาชีพซึ่งได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างในปัจจุบันของผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบปลายเปิด (Open-Ended) และ แบบประมาณค่า (Rating Scale)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลนี้จะใช้บริการทาง ไปรษณีย์และติดต่อกับตนเองจากผู้ตอบที่สามารถจะติดต่อได้
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ใช้การย่อยละ

- 4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบประมาณค่า จะให้นำน้ำหนักความคิด
เห็นในแต่ละรายการ แล้วหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด จะใช้วิธีสรุปและเรียง
ลำดับความสำคัญตามความถี่ของความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะนั้นๆ

การเสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัยนั้นจะเสนอโดยลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์
ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ประโยชน์ของการวิจัย คำนิยามที่ใช้
ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของหลักสูตร
ประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์ การประเมินผลหลักสูตร การติดตามผล
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย